

Όταν το 1821 ξέσπασε η Ελληνική Επανάσταση, η Σύρα βρέθηκε να περνά μια περίοδο πολλής ηρεμίας, μεγάλης ελευθερίας και σχετικής οικονομικής ευεξίας. Ο πληθυσμός της, γύρω στις 4.500 ψυχές, ακολουθούσε σχεδόν ολόκληρος τα δόγματα της Καθολικής Εκκλησίας και το γεγονός αυτό εξησφάλιζε στο νησί την ιδιαίτερη προστασία της Γαλλίας, που από την εποχή του Φραγκίσκου του Α΄ είχε αναλάβει υπό την προστασία της τους καθολικούς του θρήσκευμα κατοίκους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι κάτοικοι της Σύρας ζούσαν ήσυχοι, στη μοναδική κωμόπολη του νησιού, πάνω στον κωνικό λόφο, δυό χιλιόμετρα μακριά απ'τη θάλασσα. Υψηλά τείχη προστάτευαν την μικρή πολιτεία από πειρατικές επιδρομές και Τούρκοι δεν υπήρχαν στο νησί. Ένας αντιπρόσωπος της Σύρας στην Πόλη, πλήρωνε γύρω στις 10.000 γρόσια τον χρόνο, αποκοπή, για τα χαράτσια του νησιού, κι έτσι ούτε φοροεισπράχτορας δεν πενούσε καν από το ήρεμο κυκλαδίτικο νησί. Κάτω στο γιαλό, στο "λιμώνα", όπως ωνόμαζαν το λιμάνι τους οι Συριανοί, κατοικίες δεν υπήρχαν. Μια αξιόλογη όμως κίνησης καϊκιών, που πόδιζαν συχνά στο σίγουρο από βορριάδες όρμο, είχε δημιουργήσει μια μικρή εμπορική κίνηση. Δυο-τρία μαγαζάκια, ένα καφενείο, μερικές αποθήκες και το λοιμοκαθατήριο. Όσοι δούλευαν στο γιαλό ανέβαιναν το βράδυ απάνω στη Χώρα, γιατί πάντα υπήρχαν κίνδυνοι και ανωμαλίες. Στις εννιά χτυπούσε μια καμπάνα από ψηλά για να ειδοποιηθεί πως σε λίγο θα σφαλούσαν οι καστρόπορτες κι εκείνοι πούχαν μείνει καθυστερημένοι έσπευδαν ν'ανηφορήσουν. Το λιμάνι το πρόσεχαν έξι φύλακες που τους έλεγαν "σανιτάδες", κι είχαν έναν επί κεφαλής, αρχιφύλακα, που τον έλεγαν "σκαλιάρη".

Έτσι πενούσαν ατάραχα οι μέρες των κατοίκων της Σύρας, την εποχή εκείνη. Ξαφνικά τους ήρθαν τα μαντάτα πως οι Έλληνες του Μοριά ξεσηκώθηκαν να διώξουν τους Τούρκους, να γίνουν ελεύθεροι νοικοκύρηδες του εαυτού τους και της περιουσίας τους. Οι ειδήσεις δεν έκαναν εντύπωση. Οι Συριανοί δεν θέλησαν ν' ανακατευτούν στην εξέγερση. Εξακολούθησαν να πληρώνουν τα χαράτσια τους στην Πόλη, κι έμειναν αμέτοχοι. Αυτή η ιδιαίτερη κατάσταση της Σύρας, ενώ στην αρχή εξήγειρε την επαναστατική Κυβέρνηση των Ελλήνων, αποδείχτηκε χρήσιμη για τον καταδιωγμένο ελληνισμό. Αμέσως απ'τους πρώτους διαγμούς και τις πρώτες σφαγές των Ελλήνων στις πόλεις της Ιωνίας, εκατοντάδες πρόσφυγες άρχισαν να καταφεύγουν στη Σύρα, ζητώντας ασφάλεια στο ήσυχο νησί. Πρώτοι κατέφυγαν πρόσφυγες απ'τη Σμύρνη και τις Κυδωνίες, ύστερα Κωνσταντινουπολίτες, κι έπειτα άλλοι κι άλλοι.

Με την καταστροφή της Χίου κατέφθασε άλλο κύμα προσφύγων πιο μεγάλο αυτή τη φορά. Οι νέοι πρόσφυγες αναγκάστηκαν να μείνουν όλοι κάτω στο γιαλό, σε ξύλινες παράγκες, σε σκηνές, όπου εύρισκαν. Οι Χιώτες όμως πρόσφυγες είχαν μέσα τους το εμπόρικο δαιμόνιο. Βρέθηκαν σ' ένα λιμάνι, που 'χε ήδη αρχίσει να 'χει αξιόλογη εμπορική κίνηση, γιατί οι Τούρκοι δεν θεωρούσαν τα χαρτιά των καραβιών που πενούσαν απ' τα Δαρδανέλλια για κανένα άλλο λιμάνι της επαναστατημένης περιοχής, παρά μόνο για τη Σύρα. Έτσι, το Συριανό λιμάνι άρχισε να γίνεται το κέντρο της τροφοδοσίας της Ελλάδος όλης. Οι Χιώτες βρέθηκαν λοιπόν μέσα στο στοιχείο τους. Έπεσαν αμέσως στο εμπόριο με επιτυχία.

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΣΥΡΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝ

ΝΙΚΟΥ ΣΦΥΡΟΕΡΑ Θαλασινή πολιτεία

Θεατρικό χρονικό
ίδρυσης της Ερμούπολης
Κατάθεση τιμής για τα
190 χρόνια
ονοματοδοσίας της

ΘΕΑΤΡΟ ΑΠΟΛΛΩΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2016

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΣΥΡΟΥ "ΑΠΟΛΛΩΝ"

Μέλος της Ομοσπονδίας Ερασιτεχνικού Θεάτρου Αιγαίου, ιδρύθηκε το 1977 με σκοπούς καθαρά καλλιτεχνικούς και στόχο την ευαισθητοποίηση των αρμόδιων και της τοπικής κοινωνίας της Σύρου για την αποκατάσταση του ιστορικού θεάτρου "ΑΠΟΛΛΩΝ".

Στις δραστηριότητες του περιλαμβάνεται η συμμετοχή σε πανελλήνια διαγωνιστικά φεστιβάλ όπου απέσπασε αρκετά βραβεία, όπως της Ιθάκης (το 1978 και το 1980), της Κραδίτσας (το 2007), και της Πάτρας (το 2011). Έχει παρουσιάσει θεατρικά έργα, λογοτεχνικές και μουσικές εκδηλώσεις καθώς και εικαστικές εκθέσεις. Έχει συνεργαστεί με άλλους συλλόγους για τοπικά θέματα και με μεγάλους οργανισμούς και μουσεία όπως το μουσείο Μπενάκη για παρουσιάσεις εικαστικών εκθέσεων στη Σύρο.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΕΡΓΑ 1977 - 2016

Είμαι λεβέντης Συριανός - Μ. ΔΗΜΟΥ | Ψυχολογία Συριανού συζύγου - Μ. ΔΗΜΟΥ
Θεόφιλος Καίρης - Μ. ΔΗΜΟΥ | Οδός Ταχυδρομείου - Γραφείο Ιδεών - Α. ΣΑΜΑΡΑΚΗ
Ένα ηλιόλουστο πρωινό - ΚΙΝΤΕΡΟ | Ε, εσείς οι απέξω - ΣΑΡΟΓΙΑΝ
Η αρκούδα - ΤΣΕΧΩΦ | Το τάρβι - Δ. ΚΕΧΑΪΔΗ
Τα σκιάχτρα - Μ. ΔΗΜΟΥ | Ο Γυρολόγος - Ν. ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
Γεύση από πιπέρι - Γ. ΓΑΛΑΝΤΗ | Τα πιο λαμπρά Χριστούγεννα - Γ. ΓΑΛΑΝΤΗ
Ο πειρασμός - Γ. ΖΕΝΟΠΟΥΛΟΥ | Ένας μικρός, μικρούτσικος κόσμος - Γ. ΓΑΛΑΝΤΗ
Κοντά στο τζάκι - Γ. ΓΑΛΑΝΤΗ | Ο κομματάρχης - Χ. ΧΑΡΜΠΑΤΣΗ
Χαρούμενοι αλεξιπτωτιστές - Γ. ΓΑΛΑΝΤΗ | Μειδιάστε παρακαλώ - Δ. ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗ
Οι Αγροίκοι - Κ. ΓΚΟΛΑΝΤΟΝΙ | Δυο παράξενοι επισκέπτες - Γ. ΓΑΛΑΝΤΗ
Δωδέκατη νύχτα - ΣΑΙΖΠΗΡ | Δον Καμίλο - Σ. ΠΑΤΑΤΖΗ
Ο ποπολάρος - Γ. ΖΕΝΟΠΟΥΛΟΥ | Ο σοβαρός κύριος Ερνέστος - Ο. ΟΥΑΪΛΑΝΤ
Η ποντικοπαγίδα - Α. ΚΡΙΣΤΙ | Μαίρη - Μαίρη - ΤΖ. ΚΕΡ
Παραμύθι χωρίς όνομα - Ι. ΚΑΜΠΑΝΕΛΗ | Η απαγωγή του Πάπα - ΤΖ. ΜΠΕΘΕΝΚΟΥΡ
Το παιχνίδι της τρέλας και της φρονιμάδας - Γ. ΘΕΟΤΟΚΑ | Θεατρικά μονόπρακτα - ΣΚΟΥΡΤΗ - ΣΟΥΡΗ - ΚΟΚΤΩ
Η μικρή μας πόλη - Θ. ΟΥΑΪΛΑΝΤΕΡ | Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας - ΣΑΙΖΠΗΡ
Φον Δημητράκης - Δ. ΨΑΘΑ | Αίτηση σε γάμο - Η επέτειος - Η αρκούδα - Α. ΤΣΕΧΩΦ
Ελίζα - Ζ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ | Λυσιστράτη - ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ
Ο τελευταίος πόλεμος - Γ. ΘΕΟΤΟΚΑ | Τα δέντρα πεθαίνουν όρθια - ΚΑΣΟΝΑ
Άμλετ ο Β - Σ. ΜΠΟΜΠΡΙΚ | Η κυρία εξαφανίζεται - Ε. ΓΟΥΑΪΤ
Ποιος ανακάλυψε την Αμερική - Χ. ΣΠΗΛΙΩΤΗ | Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα - Φ. ΓΚ. ΛΟΡΚΑ
Μπαμπάδες με ρούμι - ΡΕΠΠΑ - ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ | Εκκλησιάζουσες - ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ
Που είναι ο Τάσος που ερωτεύτηκε - Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ | Ισόβια Κωμωδία βασιμένο τσπον ισοβίτη του ΑΡΚΑ
Έξι κινήσεις για μια σιωπή - Ν. ΛΥΓΕΡΟΥ | Ο Αη Βασίλης Κοκκινোসκουφίτσα - Μ. ΚΙΤΡΑ
Η εκδίκηση του καταφύκτη - Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ | Κόκκινα Φανάρια - Α. ΓΑΛΑΝΟΥ
Βγάλε τον Υπουργό απ'την πρίζα - Ε. ΑΪΝΤΛ
Το διαστημοτρένο του Ιγνάτιου Ροδόλφου Ντε Λος Χούπα Γκλούπα - Η. ΜΑΜΑΛΑΚΗ
Αρσενικό και παλιά δαντέλα - ΤΖ. ΚΕΣΣΕΛΡΙΝΓΚ | Ο Ελέφας - Κ. ΜΠΟΣΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥ
Γουρούνι στο σακί - Ζ. ΦΕΪΝΤΩ | Κωμωδύσσεια - Μ. ΚΙΤΡΑ
Ποια Ελένη; - ΡΕΠΠΑ - ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ | Θαλασινή Πολιτεία - Ν. ΣΦΥΡΟΕΡΑ

Στο μεταξύ άλλοι Χιώτες πρόσφυγες που 'χαν αποβιβαστεί στην Τήνο, Μύκονο, Πάρο, Νάξο, συγκεντρώθηκαν όλοι στη Σύρα. Ως τα 1824 είχαν μαζευτεί 8.000 οικογένειες. Τις ξύλινες παράγκες τις διαδέχθηκαν μικρόσπιτα κι άλλα, λιγοστά, μεγάλα σπίτια. Όταν καταστράφηκαν τα Ψαρά, το 1824, οι καινούργιοι πρόσφυγες που κατέφυγαν στο ουδέτερο νησί, βρήκαν ήδη ένα οργανωμένο συνοικισμό, περίθαλψη, ζεστασιά.

Ο νέος συνοικισμός ως το 1825 δεν είχε όνομα. Τον έλεγαν απλώς "το λιμάνι της Σύρας" ή "Κάτω Χώρα". Το 1825 έγινε στην αυλή της εκκλησίας, της Μεταμορφώσεως, μια συνέλευση των προσφύγων με σκοπό την ονοματοθεσία της καινούργιας πόλης. Τότε με πρόταση του Λουκά Ράλλη, την ωνόμασαν "ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ".

Ο Λουκάς Ράλλης, ήταν πραγματικά ο πιο διορατικός, ο πιο έξυπνος, ο πιο διαπρεπής απ'τους Χιώτες πρόσφυγες. Όλη η ζωή της καινούργιας πόλης, απ'αυτόν έπαιρνε την πνοή και τις κατευθύνσεις της. Αυτός πρωτοστάτησε στην ίδρυση Νοσοκομείου, σχολείων κι άλλων αναγκαίων κοινωνικών ιδρυμάτων. Αυτός έγινε ο πρωτοργός κι ο εμπνευστής των πιο ωραίων και πιο σημαντικών έργων στην Ερμούπολη. Έτσι, όταν ήρθε ο Καποδίστριας κι άρχισε να δημιουργείται κάποια τάξις και κάποιο νοικοκυριό στην επαναστατημένη Ελλάδα, η Ερμούπολις βρέθηκε η μόνη οργανωμένη πόλη. Η πιο μεγάλη. Η πιο πλούσια!

Ο ρόλος που έπαιξε η Ερμούπολις τα πρώτα χρόνια της ελεύθερης ζωής της Ελληνικής Πολιτείας ήταν μεγάλος. Τα νέα πολιτικά ρεύματα που τα ενέπνεαν οι αρχές της Γαλλικής Επανάστασης, στην πόλη αυτή βρήκαν το κατάλληλο έδαφος για να δημιουργηθούν και να εκδηλωθούν. Στην Ερμούπολη υπήρχε πολιτική συνείδηση των κατοίκων. Κι εδώ οι ιδέες της πολιτικής ελευθερίας και της δημοκρατίας πρωτοφάνηκαν συνειδητές κι οργανωμένες.

Με την εγκατάσταση του Όθωνα η Ερμούπολη γνώρισε μέρες ακόμη πιο μεγάλης ακμής. Κάποια εποχή ο πληθυσμός της έφθασε στους 30.000 κατοίκους κι η κίνησης του λιμανιού της τις 5.000 πλοία το χρόνο. Έγινε η εμπορική και ναυτική πρωτεύουσα της Ελλάδας, κι η διεθνής φήμη της ήταν τόσο μεγάλη, ώστε μόνο αυτήν να ξέρουν για ελληνικό λιμάνι στο εξωτερικό. Μα οι τάσεις και οι πολιτικές αντιλήψεις των κατοίκων έμειναν πάντα πρωτοπορησιακές.

Τα χρόνια όμως πενούσαν και σιγά-σιγά η Ερμούπολη άρχισε να παρακμάζει. Ο Πειραιάς της απορρόφησε την εμπορική και ναυτική κίνησή της, η ανάπτυξη των χερσαίων συγκοινωνιών την εξεμείωνε από συγκοινωνιακό κόμβο. Η κίνηση, η ακμή, η οικονομική ευρωστία σιγόςβηναν χρόνο με το χρόνο.

Ζει όμως ακόμη μες την ατμόσφαιρα των παλιών μεγαλείων της. Οι μαρμαρόστρωτοι δρόμοι της, τα ωραία της αρχοντικά, οι πλατείες και τα μνημεία της, οι εξοχές και οι βίλλες της, μα παν' απ'όλα η πραότητα και η ευγένεια των κατοίκων της, μιλούν πάντα για τα παλιά μεγαλεία της.

Νίκος Σφυρόερας

Δημοσιεύθηκε την 16η Μαΐου 1971 για την ημέρα των "Ανοικτών Θυρών"

Ο ΝΙΚΟΣ ΣΦΥΡΟΕΡΑΣ γεννήθηκε στην Απείρανθο της Νάξου το 1913 και σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και θέατρο στη σχολή της Ελληνικής Σκηνης Κουν-Δεβάρη. Πριν ασχοληθεί με τη λογοτεχνία και τη λαογραφία του τόπου του, άρχισε τη σταδιοδρομία του ως ηθοποιός, στους θιάσους της Μαρίκας Κοτοπούλη και του Καρόλου Κουν. Από τα φοιτητικά του χρόνια ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία, συνεργαζόμενος με εφημερίδες και περιοδικά, και αναλαμβάνοντας τελικώς αρχισυντάκτης του περιοδικού Ελληνική Δημιουργία του Σπύρου Μελά. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής έλαβε ενεργό μέρος στην εθνική αντίσταση, στο πλευρό του ΕΑΜ και για τον λόγο αυτό τιμήθηκε μετά την απελευθέρωση με το Μετάλλιο Ανδρείας του Στρατάρχη Αλεξάντερ "για τη συμβολή του στην απελευθέρωση της Ευρώπης". Επίσης, ήταν ο στιχουργός του ύμνου του ΕΑΜ της Νάξου. Υπήρξε συνεργάτης του Ε.Ι.Ρ. και πρωτοπόρος της Ελληνικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης. Υποστήριξε τον απελευθερωτικό αγώνα της Κύπρου (1955-1959) γράφοντας άρθρα και ποιήματα, και παρουσιάζοντας ραδιοφωνικές εκπομπές. Για τη δράση του αυτή τιμήθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, όταν αυτός έγινε ο πρώτος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ασχολήθηκε με πολλους τομείς των γραμμάτων και των τεχνών. Υπήρξε ηθοποιός, δημοσιογράφος, θεατρικός συγγραφέας, σκηνοθέτης, σεναριογράφος, μεταφραστής αρχαίων κειμένων. Πάνω απ' όλα όμως ήταν λαογράφος και ποιητής. Πέθανε στην Αθήνα το 1989.

ΝΙΚΟΥ ΣΦΥΡΟΕΡΑ

Θαλασινή πολιτεία

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Σκηνοθεσία - Φωτισμοί: **Γιώργος Πάχος**
 Σκηνογραφία: **Πηνελόπη Ασλάνογλου**
 Επιμέλεια Κοστούμιών: **Εύη Αριστείδου**

Επιλογή μουσικής & Σύνθεση τραγουδιών: **Γιώργος Πάχος**
 Τραγούδι: **Αργυρώ Πανταζή, Μαργαρίτα Βουτσίνου**
 Χειριστής Ήχου: **Γιάννης Γρυπάρης**
 Επιμέλεια Αφίσας & Προγράμματος: **Δημήτρης Βαμβακούσης**

Τεχνικοί Ήχου: **Νίκος & Μάγδα Κοντιζά**
 Φροντιστής Σκηνης: **Μαριάννα Βακονδίου**
 Υποβολείο: **Βέτα Αποστολίδου, Ελένη Κωβαίου**
 Δημιουργικό Αφίσας: **Syrostoday**
 Δημιουργικό Προγράμματος: **Τυποκυκλαδική Α.Ε.**

Θερμά Ευχαριστούμε

την οικογένεια Νίκου Σφυρόερα
 τον Δήμο Σύρου - Ερμούπολης για την παραχώρηση του θεάτρου Απόλλων
 τον μουσικοσυνθέτη Στάθη Σκουρόπουλο και όλους όσους μας βοήθησαν

ΔΙΑΝΟΜΗ

Αντρίκος: **Μιχάλης Ζουλουφός**
 Τζουάννες: **Δημήτρης Καπέλλας**
 Λουκάς Ράλλης: **Ιωάννης Τούμπας**
 Α' Σύντροφος: **Χρήστος Ρούσσο**
 Β' Σύντροφος – Παντελής: **Ιωσήφ Αληφραγκής**
 Α' Προεστός: **Δημήτρης Βαμβακούσης**
 Β' Προεστός: **Γιάννης Ζαγοράρης**
 Γ' Προεστός - Ρικόρδος: **Θάνος Φώσκολος**
 Δ' Προεστός - Μανσόλας: **Γιώργος Φρέρης**
 Σπεράντζα: **Ζωή Γεωργίου**
 Μιαούλης: **Γιάννης Αργυρίου**
 Γέρος: **Κώστας Κωβαίος**
 Α' Γυναίκα: **Ματίνα Ψάλτη**
 Β' Γυναίκα: **Βέτα Αποστολίδου**

Πρόσφυγες - Λαός

Πηνελόπη Ασλάνογλου, Χριστίνα Παναγιωτοπούλου,
 Αγνή Ζαγοράρη, Γιούλη Τσακαλίδου, Ελένη Κωβαίου,
 Λουίζα Βαρθαλίτου, Άννα-Μαρία Χατζηνικολάου,
 Αργυρώ Πανταζή, Μαργαρίτα Βουτσίνου,
 Αντωνία Ρηγούτσου, Μύριαμ Ρούσσου, Μαρία Εμμανουήλ,
 Μαρία Αρακά, Βιβή Πελέκη, Φαίη Τζαβάρα,
 Ελπίδα Σαργολόγου, Βάσια Μπάιλα, Σταύρος Παπαχαραλάμπους,
 Θεοδωρής Πρίντεζης, Εμμανουέλα-Βέρα Εμμανουήλ,
 Χρήστος Ρούσσο, Ιωσήφ Αληφραγκής,
 Δημήτρης Μπάιλας, Γιώργος Φρέρης, Δημήτρης Βαμβακούσης,
 Γιάννης Ζαγοράρης, Γιάννης Πρίντεζης

“Κατεβάστε το μαύρο ματωμένο κουρέλι
 που ‘χομε για παντιέρα
 και δεν έχουμε μηδ’ άλλο δρόμο να πάρουμε,
 μηδ’ άλλο τρόπο ν’ αρχίσουμε,
 πάρεξ την Απόφαση και τη Θέληση!..
 Με τούτα μονάχα τα δυο,
 θα ριζώσουμε σε τούτον τον σταχτί και γυμνό βράχο...
 Ομπρός!

Ας γίνει ο καθένας μας ένας μικρός θεός
 και ας αρχίσει το έργο των χεριών του...!

‘Ηρθα,
 πάτησα και πίσω δε ματαγουρίζω!
 Εδώ! (μπήγοντας το κουπί του δυνατά στη γη)
 Εδώ φυτεύω το πρώτο δέντρο αυτού του τόπου!
 Το πρώτο δέντρο του δάσους του,
 που θ’ απλώσει και θα τον σκεπάσει
 και άλλο δάσος πιο σκιερό,
 δεν θα ‘χει”
 σ’ ολόκληρη της γης..!

